

TÜRKİYE’DE DİJİTAL GAZETECİLİĞE GEÇİŞ: HABERTÜRK GAZETESİ ÖRNEĞİ

Osman KILIÇ
İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye
theosmankilic@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6109-5280>

Dr. Öğr. Üyesi Ayten ÖVÜR
İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye
aytenovur@aydin.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-2497-9703>

ÖZ

İnternetin Türkiye’de yaygınlaşmaya başladığı milenyum çağıyla diğer basın organlarıyla birlikte gazeteler de kendilerini bu ortama entegre etmek adına çeşitli çalışmalar yapmıştır. İlk olarak küçük çapta başlayan bu çalışmalar günümüzde yerini bu basın mecralarının sadece dijital ortama özel hazırladığı yayınlara bırakmıştır. Bununla birlikte bazı yayıncılar da sadece dijital ortama özel yayınlar hazırlamıştır. Gazeteler yerini internet haber sitelerine bırakmaya başlamıştır. Türkiye’de Dijital Gazeteciliğe Geçiş: Habertürk Gazetesi Örneği başlıklı bu çalışmada amaç Türkiye’de milenyum çağıyla başlayıp günümüze değin devam eden dijital yayıncılık çağının gazetelere ne doğrultuda ve nasıl etki edeceğini ortaya koymaktır. Bu çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Gazetecilik, Dijital Gazetecilik, Habertürk.

TRANSITION TO DIGITAL JOURNALISM IN TURKEY: HABERTURK NEWSPAPER SAMPLE

ABSTRACT

The millennial era of the Internet started to become widespread in Turkey newspapers along with other media outlets have also conducted various studies on behalf of themselves to integrate these environments. These studies, which started on a small scale, have now been replaced by publications that are prepared exclusively for digital media. However, some publishers have only prepared special publications on digital media. Newspapers have begun to be replaced by internet news sites. Turkey in Transition to Digital Journalism: Newspaper Haberturk Case study titled this purpose in Turkey in what the newspapers of the millennium began with the era of the digital broadcasting era continued until today and reveals how to influence direction. The literature review method was used in this study.

Keywords: Journalism, Digital Journalism, Habertürk.

GİRİŞ

Milenyum çağıyla birlikte teknolojik birçok gelişme meydana gelmiştir. Bu teknolojik gelişmelerden en önemlisi şüphesiz internetin yaygınlaşmasıdır. İnternetin yaygınlaşması ve bağıntılı araçların (Akıllı telefon, tablet PC, İpad vs.) ortaya çıkmasıyla birlikte çeşitli meslek dallarında gözle görülür değişimler yaşanmıştır. Değişime uğrayan mesleklerden biri de gazeteciliktir. 17. Yüzyılda başlayıp günümüze değin devam eden basılı gazetecilik yerini dijital gazeteciliğe bırakmaktadır. Bu doğrultuda yüzyıllardır geleneksel yöntemlerle yayın yapan çoğu gazete bu değişime ayak uydurmuş, dijital birçok girişimde bulunmuştur. Türkiye'de bu değişime sancılı da olsa entegre olmaya başlamaktadır. Gazetenin ana harcaması olan kâğıdın da ithal ediliyor olması ve fiyatlarının yüksek olması da bu süreci hızlandıran bir etkidir. Ana akım medya gruplarının bünyesinde bulunan gazetelerin dahi büyük bir ivme kaybettiği sektörde çoğu gazetenin uzun vadede tarihe karışacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda atılan adımlardan ilki Doğan Yayın Holding bünyesinde yayın yapan Radikal gazetesinden gelmiştir. Radikal, kağıt nüshasına son vermiş ve dijital ortama taşınmıştır. Bunun devamındaki ve örnek teşkil edecek adım ise Ciner Yayın Holding bünyesinde yayına başlayan Habertürk gazetesinden gelmiştir. Gazete, tiraj rakamlarının yüksek olmasına rağmen kağıda basılı yayın hayatına son vermiş ve tamamen, halihazırda yayında olan haber sitesi Haberturk.com'a entegre olmuş veya geçiş yapmıştır. Gazetede yazan yazarların büyük bir bölümü de yazılarına internet üzerinden, Haberturk.com aracılığıyla devam etmektedir. Yine buna benzer bir gelişme, yakın zamanda Doğan Holding bünyesinden Demirören Holding bünyesine geçen Vatan gazetesinde de yaşanmıştır. Demirören Holding bünyesindeki ulusal gazete Vatan da kâğıda basılı yayınlarını, tiraj rakamlarındaki düşüş ve yine tüm basının sıkıntılar yaşamasına neden olan kâğıt fiyatlarından dolayı sonlandırmak zorunda kalmıştır. Tıpkı Habertürk gazetesi gibi Vatan gazetesi de dijitalle yönelmiş, halihazırda ise yayınlarını gazetevatan.com üzerinden devam ettirme kararı almıştır. Her ne kadar bu iki gazetenin basılı yayınlarını sonlandırması gibi büyük bir gelişme yaşanmış olsa da çoğu gazete halen yayınlarını da sürdürmektedir. Çalışmada da değinileceği üzere gazetelerin ne yönde bir ilerleme kat edeceği kestirilemediğinden ötürü, çeşitli örnekler ve daha önce bu yönde yapılmış çalışmalar, konunun geleceği ile ilgili ışık tutacak bilgiler içerecektir. Bu çalışmada da Türkiye'nin dijital gazeteciliğe geçiş süreci Habertürk gazetesi üzerinden incelenmiş ve bu sürecin ne yönde ilerleyeceği sorusuna cevap aranmıştır.

GAZETE YAYINCILIĞI

Dünyada gazete yayıncılığı basit anlamda teknolojik sayılabilecek gelişmelerle paralel olarak başlamış ve ilerlemiştir. “Dünyada basın sektörünün kurulmasını, gelişmesini, yaygınlaşmasını ve günümüzdeki teknolojik medya centerlara kadar gelmesini tetikleyen birtakım icatlar olmuştur. Bunlar; yazının icadı, kâğıdın icadı, matbaanın icadıdır” (Dereli, 2006:7). Her ne kadar bugünkü manada bir gazete sayılmasa da ilk gazetenin örnekleri milattan önceye dayanmaktadır. “İlkçağ da Julius Sezar zamanında (M.Ö. 100-44) imparatorluk ölçüsünde bir kamuoyu meydana getirmek amacıyla Senato oturumlarına ait tutanakların (Acta Senatus) yayınlanması emredilmiş, böylece siyasi olaylar ve haberlerden halkın bilgi sahibi olması sağlanmıştır” (Dereli, 2006:7-8). Bu nevi gazeteler devamında ise günümüz Resmî gazetelerine önderlik edecek gazete sayılan Acta Publica'nın yayımlanmasına destek olmuştur. Bugünkü anlamıyla düzenli olarak haberlerin yayımlandığı örneklere de çok daha erken tarihlerde rastlanmıştır. “Ortaçağ'da düzenli haber yayan ve gazete niteliğinde olan bir gazetenin Çin'de yapıldığını tarihi belgeler ortaya koymaktadır. Dünyanın en eski gazetesinin Miladi 911 yılında Pekin'de kurulan günümüze kadar da yayın hayatına devam eden King Pao gazetesi olduğu bilinmektedir” (İnuğur, 1993: 20). Bugünkü manada bir gazeteye ulaşmak ise yıllar almış, belki de birçok örnek sonrası gazetenin farklı özelliklerinin keşfedilmesi, kamuoyunu yönlendirme gücü, halkın haber alma isteğinin farkına varılması ve güç devşirilmesi için günümüzden yaklaşık 400 yıl evvel bugünkü haline benzeyen gazeteler ortaya çıkmıştır. “Bugünkü anlamda ilk gazete 1609'da Strazburg'da haftalık olarak Almanca yayınlanan Avisa Relation oder Zeitung'dur. Johann Carolus tarafından kurulan gazete dış politika ve savaşlarla ilgili haberler vermekteydi” (Tokgöz, 2003: 15). Bu gazeteler zaman içinde her alandan haberler vermeye başlamış, ticarileşmiş yani sadece satış için yayımlanır hale gelmiştir.

Türkiye'deki ilk gazetecilik faaliyetleri yabancılar tarafından, yabancı gazetelerle başlamıştır. “Osmanlı sınırları içinde ilk gazete olan “Bulletins Des Nouvelles” (Haberler Bülteni), İstanbul'da Fransız Elçiliği basımevinde, Ağustos 1795'te, Fransızca olarak basılmıştır” (Girgin, 2009: 30). Ardından ise bizzat Osmanlı hükümetinin talimatıyla Takvim-i Vakayi adlı ilk Türkçe gazete çıkmıştır. “Avrupa'dan 200 yıl sonra, İstanbul'da yayımlanan Türkçe ilk gazete Takvim-i Vakayi'nin birinci sayısı, 5.000 adet basılarak devlet büyüklerine, ulemaya, yüksek rütbeli memurlara, taşradaki eşrafa ve elçiliklere gönderilmiştir” (Girgin, 2009: 42). Yani halkın tam manasıyla gazete okumaya başlaması ilk Türkçe gazetenin yayımlanmasıyla da başlayamamıştır. Halkın tam anlamıyla gazete okumaya başlaması, bir nevi gazeteden haberdar olması özel teşebbüsle, az da olsa sağlanmıştır. Takvim-i Vakayi'den ve yarı resmi nitelikte sayılan Ceride-i Havadis'ten on yıllar sonra yayımlanmaya başlayan Tercüman-ı Ahval, özel teşebbüsle ve devletten yardım almadan çıkan ilk Türk gazetesi sayılmaktadır. Bu yönüyle de bir bakıma bir devrim niteliği taşımaktadır. Bu gazeteyle birlikte geçmişte devlet güdümüyle çıkarılan gazetelerden dolayı halkın böyle bir durumdan bihaber olması ortadan kalkmıştır. “Tercüman-ı Ahval'in yayımlanmasından önceki gazeteli dönemlerde, halk gazete okumaya pek alıştıramamıştır” (Girgin,2009: 57). Yine aynı dönemlerde ilk bölgesel gazete de ilk resmî gazetenin yayına başlaması gibi devlet güdümüyle değil ama devlete bağlı bir Paşa tarafından yayımlanmaya başlamıştır. “Devletin kırtasiye ihtiyacının karşılandığı bu matbaalarda resmi nitelikli vilayet gazeteleri çıkarılmaya başlanmıştır. Bunun ilk örneği ise Tuna vilayetinde 1865 yılında Türkçe-Bulgarca olarak “Tuna Gazetesi” adıyla yayımlanmaya başlamıştır” (Değirmencioğlu, 2011: 20-21). Bu gazete de devamında ilk özel gazete ve ilk resmî gazetenin doğmasına öncülük etmiştir. Daha özerk bir yapıda bölgenin valisi tarafından çıkarılan bu gazete yöneticilerin ve bu alanda yer almak isteyen müteşebbislerin ya da girişimcilerin de çıkaracakları gazetelere örnek teşkil etmiştir.

Türkiye'deki gazetecilik tarihi ve yaşananlar çeşitli dönemlere ayrılabilir. Tam anlamıyla Türk basınının ilk evresine tekabül eden Tanzimat dönemindeki basınla ilgili sansür ve benzeri olumsuzluklara pek rastlanmamış ve birçok gazete ve çeşitli yayının çıkması yine bu dönemde olmuştur. Sultan II. Mahmut, Sultan Abdülmecid ve Sultan Abdülaziz'in padişahlık yaptıkları dönem olan Tanzimat döneminde basının en verimli, en değerli ve en rahat dönemi olmuştur. Basının etkisinin en fazla hissedildiği dönem olan Birinci Meşrutiyet ve İstibdat döneminde ise gazete ve gazeteciler birçok sıkıntılar yaşamışlardır. “O dönemlerde birçok yazarın sürgüne gönderilmesine rağmen basın, halkın istek ve temennileriyle ilgilenmeye devam etmiştir. İlk basın kanunu da bu dönemde yayınlanmıştır. Böylelikle basın daha bir gözaltına alınmak istenmiştir. Sansür uygulamaları da peşinden gelmiştir. Bu dönemde Ahmet Mithat'ın Tercüman-ı Hakikat gazetesi, Ahmet Cevdet'in İkdam gazetesi, Papadopulos'un Sabah'ı, Tarik, Peyam, Mizan, Osmanlı bazı gazetelerdir” (Dereli, 2006: 12). Fakat yine aynı padişahlık dönemlerine rastlayan İkinci Meşrutiyet dönemiyle birlikte gazeteciler özgürlüğüne tekrar kavuşmuşlardır. Yine bu dönemde birçok yayının ortaya çıktığı da dikkat çekmektedir. Bu döneme basının altın çağı demek yerinde olacaktır fakat bu dönem de kısa sürecektir. “Mütareke ve Kurtuluş Savaşı yıllarında ise basın hem İstanbul hükümetinin ve hem de işgal kuvvetlerinin sansürü altına girmiştir. Özellikle milli mücadeleyi destekleyen İleri, Yenigün, Akşam ve Vakit gazeteleri zor günler geçirmiştir. Yine Tanin, Sebülreşad gazetelerinden bahsetmelidir. Bu dönemde Anadolu'da da gazetecilik faaliyetleri artmış, Hukuk-u Beşer, İrade-i Milliye, Hakimiyet-i Milliye, Ögüt, Ses, İzmir'e Doğru, Doğru Söz, Yeni Adana, Açıköz, Babalık gibi milli mücadeleyi destekler yayınlar hayat bulmuştur. Millî mücadele muhalifi gazeteler de yok değildir. Bunların bazıları, İrşad, Selamet, Ferda gazeteleridir” (Dereli, 2006: 13). İlerleyen dönemlerde gazeteci ölümleri de ortaya çıkmaya başlamıştır. 1919 yılında Yunan işgal kuvvetlerine ilk kurşunu atan Hasan Tahsin, Yunanlar tarafından öldürülmüş ve bu halk arasında büyük bir etki yaratmıştır. Daha ileri yıllarda ise çok büyük ilgi ve tepki alan bir gazetecinin ölümü vardır. Kuvayi Milliye kuvvetlerine ve Millî Mücadele'ye karşı olmasıyla bilinen Ali Kemal, halk ve asker tarafından öldürülmüştür. Her ne kadar Kuvayi Milliye ve Millî Mücadele'ye olan karşıtlığıyla bilirse de İzmir'in kurtuluşu sonrası gazetesindeki köşesinde "Gayeler Bir İdi ve Birdir" 'başlıklı yazısında şu cümlelere yer vermiştir; “*Muvaffak, muhalif bütün Türklerin gayeleri bir idi... Harb-i Umumi'den sonra tehlikeye düşen hakk-ı hayatını, istiklalini düvel-i muazzamadan istihsal eylemek idi... Ancak şimdiye kadar bizi günâ gün (türlü türlü) felaketlere*

uğratanların zıddına olarak muhaliflerin içtihatları bu maksudu sulh ile siyasetle elde etmekte, bu memleketi harp ve darp ile yeniden maceralara düşürmemekti, çünkü bu maceraların akıbetini defalarla tecrübe etmedik mi, zarar, yine zarar, daima zarar idi” (URL-1). Yani hem halk hem de gazetecilere olan halk ve yönetim öfkesi fiili olarak bu dönemlerde başlamıştır. Gazeteler bu dönemde halk yani okuyucu nezdinde yer edinmiş, takip edilir olmuş ve büyük anlamlar yüklenmiştir. Aynı dönem gazeteciler için de paralel ilerlemiştir. Gazetecilerin güncel olayları yorumladığı fikir yazıları okuyucu tarafından takip edilir bir hal almıştır. İşte gazeteciliğin de günümüzdeki temelleri bu dönemle başlamıştır.

GAZETECİLİĞİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ

İnternet teknolojisinin yaygınlaşması, gazete okuma ve yayımlama maliyetlerinin yükselmesi, okuyucunun habere anında ulaşma isteği, tarafsızlığın zedelenmesi ve sosyal medyanın yaygınlaşması gibi nedenler beraberinde gazeteleri de dönüşüme zorlamıştır. Elbette ki, sektörün ve okuyucunun hâkimi konumundaki büyük medya gruplarında meydana gelen bu değişim ve dönüşüm bir bakıma bir mecburiyet sonucunda olmuştur. “Türkiye’de geleneksel medya ortamının hâkimi olan büyük medya grupları, internet gazeteciliği alanına yatırım yapmakta zaman kaybetmemişler, basılı ve elektronik ortamlar için hazırladıkları ürünlerini internete de taşıyarak kısa zamanda bu alanda da faal ve güçlü bir konuma gelmişlerdir” (Sezen, 2007: 23). Dijital ya da elektronik manada ilk yayınların gerekçeleri gazetecilik mesleğini yapanlar açısından büyük medya gruplarının oluşturduğu oligopol ortam ve tek karar almaları dolayısıyla tekelciliğe geçiştir. Öte tarafta bu teknolojiye geçişin akademik açıdan da bir değeri söz konusudur. Akademisyenlerin bilimsel dergilere ulaşması da elektronik veya dijital yayıncılığa geçişte büyük bir gelişme teşkil etmektedir. Günümüzde Türkiye’de henüz örneğine rastlanmamış olursa da dünyada dijital manada gazetelere rastlamak mümkündür. Yine daha çok web tabanlı olarak kendini gösteren bu gazeteler güncelliği de beraberinde barındırmaktadır. Ama yine de Türkiye’de geleneksel gazetelerden farklı gazetelere rastlamak oldukça sıktır. Bu türden gazeteler kendilerini daha çok internet gazetesi olarak adlandırmaktadır. “İnternet gazeteciliği kısaca, ‘gazeteciliğin çeşitli yöntemlerinin kullanılarak insanların internet aracılığıyla bilgilendirilmesi’ şeklinde tanımlanabilir” (Karaduman, 2002: 143). Online gazetecilik olarak adlandırılması daha doğru olacak olan bu türün örneğine gerek geleneksel medyanın web uzantılarında gerekse geleneksel medyadan bağımsız yayın yapan yayıncılarda rastlamak mümkündür. “İnternet gazetelerinin tarihçesine baktığımızda; internet haberciliğinin kökeninin, televizyondaki teletext yayınları olduğunu söyleyebiliriz.” (Gürcan,1999:18). İnternet gazeteciliği günümüzde de sıkça rastladığımız bir kelime olmuştur. Tabir her ne kadar ilk çıktığı zamanlarda yapılan işi karşılarsa da günümüzde dijital alanda yapılan bir dizi yenilik bu tabiri yetersiz kılmakta ve bu tabiri daha çok eski tür internet gazeteciliği ile bağdaştırmaktadır.

İnternet gazeteciliği de tıpkı internet gibi Amerika Birleşik Devletleri’nde faaliyete başlamıştır. “İnternet gazeteleri ilk olarak ABD’de ortaya çıkmıştır. 1995’de sekiz büyük gazete (The Washington Post, New York Times, Daily Mirror, Herald Tribune gibi) baskıya hazır gazete sayfalarını on-line olarak anında aktarmak amacıyla; Yeni Yüzyıl Yayın Ağı adıyla bir şirket kurarak haber yayıncılığında sanal dönemi örgütsel olarak başlatmışlardır” (Gürcan, 1999:32). Durum Türkiye’de ise çok daha farklı olmuştur, Türkiye’de internet ortamında ilk yayını bir dergi gerçekleştirmiş ve peşinden gazeteler de eklenmiştir. “Türkiye’de yayınına internete aktaran ilk kuruluş, Aktüel dergisidir. 19 Temmuz 1995’te internette sayfa açan Aktüel dergisi, bu anlamda Türk basın tarihinde bir ilki gerçekleştirmiştir” (Gürcan, 1999:160). Öte yandan herhangi bir geleneksel medya organına bağlı olmadan da çeşitli yayınlar ortaya çıkmıştır. “Türkiye’de yayın yapan ilk internet gazetesi ise Xn (Eksen)’dir” (Karaduman, 2002: 146). Günümüze değin gelinen süreçte bu nevi internet gazetelerine her geçen gün bir yenisi eklenmektedir.

Tablo 1. Türkiye’de Elektronik Ortamda Yayınlanan İlk Gazete ve Dergiler

Türkiye’de Elektronik Ortamda Yayınlanan İlk Gazete ve Dergiler	
GAZETELER	DERGİLER
Hürriyet (1 Ocak 1997)	Esquire (1 Ocak 1998)
Sabah (1 Ocak 1997)	Cozmopolitan (1 Şubat 1998)
Turkish Daily News (19 Mayıs 1996)	Fastbreak (1 Şubat 1998)
Türkiye (9 Kasım 1996)	Gezi (1 Şubat 1998)
Fanatik (25 Aralık 1996)	Gurme (1 Şubat 1998)
Akşam (15 Eylül 1997)	Outdoor (1 Şubat 1998)
Yeni Yüzyıl (Şubat 1998)	Para (1 Şubat 1998)
Radikal (28 Mart 1998)	PC Magazine (1 Şubat 1998)
Güneş (2 Nisan 1998)	Power (1 Şubat 1998)
Cumhuriyet Gazetesi (7 Mayıs 1998)	Sinema (1 Şubat 1998)
Milli Gazete (3 Ekim 1998)	Top Sante (1 Şubat 1998)
Star (11 Mart 1999)	Oto Haber (7 Şubat 1998)

Kaynak: Gürcan, 2003; Nizam, 2006

Geleneksel gazeteler dijital dönüşüme veya internet teknolojisine her ne kadar ilk geçiş yapanlar olarak kendini göstermiş olsalar da ilk başta da şimdi de geleneksel medyanın web uzantıları basılı yayınına göre ikinci planda tutulmaktadır. Gazeteler internet teknolojisine ilk geçtiklerinde basılı gazetenin tıpkısını web ortamına taşımıştır. Gazetelerin şu an yaptıkları ise Web 2.0 ve türevi teknolojilerle okuyucuyu bu yeni ortama entegre etmektir. Güncel haberlerle yaşamını idame eden internet haber siteleri asıl, yani önem derecesi yüksek haberleri halen basılı gazetelerine saklamaktadırlar. Bazı gazeteler ise web uzantılarında gazetede sundukları içerikleri yayınlamamaktadır. Köşe yazarları, özel dosyalar ve yazı dizileri buna örnek olarak verilebilir. Bu gazetelere örnek olarak Dünya gazetesi, Aydınlık gazetesi gibi görüş ve yorumların değerli sayıldığı gazeteler gösterilebilir. Bu kurumlar gazetede köşe yazısı şeklinde olan yazıları bir gün gecikmeli veya ücretli olarak okuyucusuna sunmaktadır. Geleneksel medyanın bu entegre sürecinde yabancı gazeteler gibi “premium içerik” sunan gazeteler de mevcuttur. Yine Amerika Birleşik Devletleri’nin öncülük ettiği bu teknolojiyi en iyi kullanan New York Times gazetesi olmuştur. “Times’ın basılı ve çapraz metin içeren ürün abonelikleri dâhil olmak üzere toplam ücretlendirilmiş abone sayısı üç milyondan fazla ve bunun, şirketin sayfa görüntülemelerinden ve tıklamalardan elde edilen reklamlara daha az bağımlı bir gelir modeli taahhüdüyle uyumluluğu bakımından bir kilometre taşı olduğu belirtiliyor” (URL-2). New York Times ile aynı modeli uygulamaya da birçok gazete farklı premium modeller üzerinde çalışmakta ve birçoğu bunu hayata geçirmiş bulunmaktadır.

Bu entegre sürecinde birçok farklı gelir modeli de vardır. Bu modellerden Türkiye’ye en uygunu bir Norveç gazetesi olan Aftenposten’un yaptığıdır. Gazete, okuyucularına herhangi bir özel içeriğin sadece bir bölümünü sunmakta ve devamını okumak isteyenler de abonelik başlatıp yararlanabilmektedir. Bir diğer model ise İngiltere’nin en köklü magazinel gazetelerinden The Guardian’ın uyguladığı modeldir. Gazete bu modelle okuyucularından bir nevi destek talep etmektedir. Sadık okuyucu paketleriyle okuyucularının desteğiyle yayınlarını sürdürmektedir. Türkiye’de ise “premium içerik” üreten ve ücretli abonelik sunan gazeteler ise Sözcü, Dünya, Evrensel ve BirGün gazeteleridir. Bu gazeteleri peşinden birçok gazete daha takip edecek gibi gözükmektedir.

Türkiye’de internet haber siteleri de bu dönüşümden payda olmuş kuruluşlardır. 16 Aralık 2018 tarihli Alexa verilerine göre Türkiye’nin en çok tıklanan internet haber siteleri şöyledir; Ensonhaber.com (5.

sırada), Hurriyet.com.tr (8. sırada), Milliyet.com.tr (14. sırada), Yenisafak.com (17. sırada), Mynet.com (18. sırada), Aksam.com.tr (21. sırada), Neoldu.com (25. sırada), Sporx.com (26. sırada), Yeniakit.com.tr (28. sırada), Sozcu.com.tr (29. sırada), Haberturk.com (30. sırada), Haberler.com (34. sırada), Haber7.com (35. sırada), Donanimhaber.com (36. sırada), Shiftdelete.net (39. sırada), Sabah.com.tr (40. sırada), Yahoo.com (41. sırada), Superhaber.tv (42. sırada), Onedio.com (43. sırada), Cafesiyaset.com.tr (47. sırada). Bu sıralamadan da görüldüğü üzere geleneksel medyanın uzantıları olan gazete internet siteleri, yeni medyada da aktif olarak rol almaktadır. En çok tıklanan haber siteleri yine geleneksel medyanın uzantısı olan haber siteleridir. Öte yandan Sporx.com, Donanimhaber.com, Shiftdelete.net, Cafesiyaset.com.tr gibi tematik yayın yapan haber sitelerinin de kullanıcı tarafından tercih edildiği görülmektedir.

DİJİTAL GAZETECİLİK ÖRNEĞİ OLARAK HABERTÜRK GAZETESİ

“Türkiye’nin gelmiş geçmiş en değişik gazetesi” olduğunu iddia eden Habertürk gazetesi dönemine göre oldukça ilginç bir tarz benimsemesiyle kendini tanıttı. “Ciner Yayın Holding’in 1 Mart 2009’da yayın hayatına başlayan günlük gazetesidir. Habertürk gazetesi ülkemizde Berliner formatını uygulayan ilk gazete olmuştur. Normal Berliner formatı 315 mm’ye 470 mm iken, Gazete Habertürk’ün boyutları 350 mm’ye 500 mm’dir (Habertürk, 2013a). Berliner veya "midi", gazete endüstrisinde kullanılan 470 mm × 315 mm boyutlarında bir gazete formatıdır. Berliner formatı tabloid/kompakt gazetelerden daha uzun ve daha geniş iken, broadsheet formatından daha kısa ve dardır” (URL-3). Habertürk gazetesinin bu teknolojik sayılabilecek tarzı zaman içinde diğer gazeteler tarafından da benimsendi ve Hürriyet başta olmak üzere zaman içinde tüm gazeteler de boyutlarını değiştirdi. Gazete Habertürk yayımlanmadan evvel birçok iddia ortaya atıldı. Gazetenin isminin “Yarın” olacağı, bu gazetenin hemen kapanacağı gibi iddialar karşısında gazetenin kurucusu ve Genel Yayın Yönetmeni Fatih Altaylı eğer bu gazete 100 bin satmazsa istifa ederim diyerek gazetenin kapanacağı iddialarına cevap verdi. “Gazete ilk gün tüm Türkiye’de TSİ ile 10:00 civarı tüm bayilerde tükendi ve 360 bin adet sattı. İkinci gün ise 202 bin adet satıldı” (URL-4). Gazete zaman içinde birçok önemli habere imza atmış, birçok haberle de tepkileri üzerine toplamıştır. 29 Mart 2014 yılında, o günün öncesi çeşitli internet platformlarında çıkan yasadışı telefon kayıtlarında Altaylı’nın da adının geçmesi üzerine Altaylı ilk başta bu kayıtları kabul etmiş fakat montajla çeşitli yerlerinin kesilip eklemeler yapıldığını söylemiştir. Bu telefon kaydı sonrası birçok kişi Fatih Altaylı’nın istifasını istemiştir. Fakat o her ne kadar dirense de sonunda istifa etmiştir. Altaylı son kez, Gazete Habertürk’ün Genel Yayın Yönetmeni titriyle yazdığı köşe yazısında şöyle demiştir; “Bu bir veda yazısı değildir. Bu gazete yayın hayatına başlamadan verdiğim röportajlarda '5 yıl' dedim. Bu görev için kendime 5 yıllık süre biçtim. Bu 5 yıl aslında 29 gün önce doldu. Ama ben bugün, 29 günlük bir gecikmeyle sizlerden müsaade istiyorum. Habertürk Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmenliği görevini bugün itibariyle bıraktım. Bu gazetenin sahibi 'yeter' deyinceye kadar bu gazetede yazmaya devam edeceğim” (URL-5). Altaylı’dan boşalan koltuğa bir dönem grubun yayımladığı Aktüel ve Newsweek dergilerini de yönetmiş olan Selçuk Tepeli getirilmiştir. Tepeli’den sonra gazete yayın çizgisini tamamen değiştirmiştir. Kendine özgü bir okuyucu kitlesi olan gazete, yayın çizgisindeki bu değişim sonrası önemli ölçüde okuyucu kaybetmiştir. Gazetenin son zamanlarında ücretsiz olarak çeşitli yerlerde dağıtıldığı haberi ve buna rağmen düşük tirajı sonrası gazete ani bir şekilde kapanma kararı almıştır. Grubun yöneticisi M. Kenan Tekdağ gazetenin 5 Temmuz 2018’de kapanacağı haberini çalışanlarına şu şekilde vermiştir; “Gazetemizin 1 Mart 2009 yılında başlayan print yolculuğunu 10 yıl sonra sonlandırırken elbette duygusal olarak hüznüyoruz. Geriye dönüp baktığımızda, Türkiye’de yazılı basında ses getiren iz bırakan yenilikler, tarafsız, doğru habercilik ve çoğulcu bir fikir ortamı yaratmak açısından HaberTürk’ün özel ve saygın bir yer edinmiş olduğuna yürekte inanıyoruz. Ancak duygusal olarak burada takılıp kalmak ve verimsiz bir şekilde faaliyet sürdürmek yerine gazeteciliğimizi çağın gerektirdiği mecralarımızda daha da güçlü bir şekilde sürdürmenin daha rasyonel ve sürdürülebilir bir karar olduğunu değerlendirmekteyiz. Bu kararımızın grubumuz ve tüm çalışma arkadaşlarımız için hayırlı olmasını temenni ediyoruz” (URL6). Medyanın geleceğini iyi okumuş olacak ki Tekdağ aynı yazısında şu sözlere de yer vermiştir; “Özellikle son on yıllık gelişmeler dünyada medya endüstrisiyle ilgili çevrelerde bu soruya olumsuz yanıt verenlerin sayısında belirgin bir artışa yol açtı. Nitekim, öncelikle demografik olarak genç kuşağın yazılı basımdan

uzaklaşması ve iletişimi mobilden yapmaya yönelmesi sonucunda meydana gelen önlenemez tiraj düşüşleri, diğer taraftan medya ekosisteminde yazılı basının aldığı reklam payının düzenli olarak kayba uğraması gibi sebepler, Amerika ve Kanada başta olmak üzere İngiltere Fransa Almanya gibi Avrupa ülkelerinde Singapur Malezya gibi Uzakdoğu ülkelerinde yerel bölgesel ve ulusal nitelikte yüzlerce gazeteyi yazılı baskılarını sonlandırmak mecburiyetinde bıraktı” (URL6).

Gazeteci Ufuk Güldemir tarafından kurulan Haberturk.com dönemine göre oldukça önemli bir atılım olmuştur. “Haberturk.com, Kasım 1999 tarihinde Türkçe olarak yayın hayatına başlamış ve internet üzerinden güncel haber kaynağı olarak faaliyet gösteren ilk web sitesidir. Alexa verilerine göre dünya üzerinde en çok ziyaret edilen 1146., Türkiye’de ise en çok ziyaret edilen 31. web sitesidir” (URL7). 1999 yılında Haber A.Ş. bünyesinde Ufuk Güldemir tarafından kurulan haber sitesinin ilk Genel Yayın Yönetmeni Ufuk Güldemir’dir. Haber sitesinin diğer Genel Yayın Yönetmenleri ise sırasıyla şöyledir; Tarık Toros, Melih Meriç, Gülin Yıldırımkaya, Yavuz Barlas. İnternet haber sitesi Haberturk.com ve beraberinde Habertürk TV 2007 yılının Kasım ayında Ciner grubuna satılmıştır.

Türkiye’nin gelmiş geçmiş en değişik gazetesi mottosuyla çıkan Gazete Habertürk, içinde bulunduğu süreçleri yönetemediği ve bu süreçler karşısında alınan kararlar doğrultusunda 5 Temmuz 2018 günü yayın hayatına son vermiştir. Devamında gazetenin çeşitli birimleri kapatılmış, çoğu gazeteci ve idari personel işsiz kalmış, çoğu köşe yazarının görevine son verilmiştir. Köşe yazarlarının birçoğu (Fatih Altaylı, Muar Bardakçı, Nagehan Alçı, Oray Eğin, Serdar Turgut, Serdar Ali Çelikler, Nihal Bengisu Karaca, Muharrem Sarıkaya, Abdurrahman Yıldırım, Esin Övet, Guntay Şimşek, M. Fatih Çıtlak, Muhsin Kızılkaya, Temel Yılmaz) Haberturk.com üzerinden yazılarına devam etmektedir. Dijital gazetecilik, geleneksel gazetecilikten farklı bir tarz benimsemektedir ve bu da gazeteciliğin pratiklerinin ya da geleneksel tarzın unutulmasını gerektirmektedir. Habertürk de bu doğrultuda geleneksel gazete köşe yazarlarından başlamak üzere bir dizi yenilik ve uyum sürecine öncülük etmiştir. Yıllardır sadece yazılarını okuduğumuz köşe yazarları artık video ve ses bağlantıları da paylaşarak alışılmışın dışında bir tarz benimsemiştir.

SONUÇ

Yayıncılık alanında dünyada yaşanan gelişmeler ve Türkiye’ye yansımaları 2000’li yılların başlarına dek paralel olarak ilerlese de Türkiye’deki medya sahiplilik yapısının istikrarlı bir şekilde varlığını sürdürememesi bu gelişmeleri benimsemesini sektöre uğratmıştır. Beraberinde sektöre yeni katılan “oyuncular” buradaki boşluktan yararlanıp günümüzdeki internet yayıncılığının en önde gelen temsilcileri olmuşlardır. Dünyada durum, birkaç istisna dışında tamamen medya grupları üzerinden ilerlemiştir. The New York Times, The Gaurdian ve Newsweek bu alanda halen öncü sayılabilecek hem eski büyük medya grupları hem de yeni ve zamana uygun içerik üreten yayın gruplarıdır.

Türkiye’de dijital gazeteciliğe geçişte de geçmişin geleneksel medya organları değil, yine yeni medya organları öncülük etmiştir. Bu alanda çalışmamızın ekseninde Habertürk markası ön plana çıkmaktadır. Habertürk markası televizyondan ve gazeteden de önce Haberturk.com adıyla ortaya çıkmıştır. Markanın o dönemki sahibi Ufuk Güldemir, o zamana göre erken sayılabilecek bir tarihte, 1999 yılında bu yatırımı yaparak markanın şimdi aldığı öncü rolü o zamandan belirlemiştir. Habertürk markasının internet haber sitesi, televizyon ve radyo yayıncılığının ardından geleneksel bir yatırım olan gazete yayıncılığına geçmesi diğer örneklerine nazaran ters orantılı bir durum teşkil etmektedir. Fakat bu durum 2009 yılında kurulan Habertürk gazetesinin 10. yılını doldurmadan yeniden internet yayıncılığına geçmesiyle markayı eski olağan misyonuna geri götürmüştür. Yeniden internet yayıncılığı alanında öncü bir marka haline gelen Habertürk, bu alanda diğer medya gruplarının internet sitelerinden farklı bir içerik sunmakta ve bu yönüyle de dijital yayıncılıkta farklılık yaratmaktadır. Dijital gazeteciliğe geçişte dünyada paralel bir sistem uygulanmaktadır. The New York Times gazetesi, her ne kadar dünyada dijital gazetecilik alanında büyük bir güce sahip olsa da matbu nüshasını da aynı popülaritede devam ettirmektedir. Yani tam manasıyla dijital gazeteciliğe bağlı bir grup demek doğru sayılmayabilir. Öte tarafta The Guardian da İngiltere’deki en etkili dijital gazetelerden birini yapsa da kâğıt nüshasını da devam ettirmektedir. Bu açıdan Türkiye örneği gayet önemli bir yer edinmektedir. Türkiye’de, çalışmamızın da ana konusunu

oluşturan Habertürk gazetesi ve çalışmamız dışında kalan Vatan gazeteleri büyük bir örnek teşkil etmektedir. Bu iki yayın da kâğıt yayınlarını sonlandırmış tamamıyla dijital yayıncılığa yönelmiştir.

Türkiye dijital yayıncılığa geçişte modern ülkelerden de daha öte bir durumla bu alanda öncü projelere imza atmaktadır. Her ne kadar dijital gazeteciliğin kavram anlamıyla yüzde 100 oluşmasa da bu alanda yüzde 100'ü yakalamaya doğru emin adımlarla ilerlemektedir. Habertürk gazetesi, yıllardan gelen öncü pozisyonunu burada da korumakta ve sektördeki diğer oyunculara örnek teşkil etmektedir. Habertürk gazetesinin kapanması ve internet sitesi olarak yayınlarına devam etmesi beraberinde Vatan gazetesine de örnek olmuş ve Vatan gazetesi de çalışmalarını bu doğrultuda sürdürmüştür. Elbette ki buna önümüzdeki süreç içinde yenileri de eklenecektir. Yakın zamanda dijital dergi platformu Dergilik üzerinden yayın yapan ve tam manasıyla dijital bir gazete olan Milliyet Express de dijital alanda öncü markalardan olmaya doğru ilerlemektedir. Her ne kadar Habertürk örneğinden ayrı olmuş olsa da Milliyet Express'in yaptığı türü zaman içinde dijital gazetecilik olarak yapmaya aday birçok gazete mevcuttur.

Günümüz dünyasında dijital gazeteciliğe geçiş son derece önemlidir. Daha bağımsız daha özgür bir platform olan internet ile birlikte haber yayıncılığı kaybolan itibarını ancak böyle geri almaya yeltenebilme olasılığı taşımaktadır. Premium yayıncılığın da esasında bu yatmaktadır. İnsanlar artık özgür ve nitelikli habere ulaşabilmek, erişebilmek için dijital gazetecilik ortamlarını kullanmaktadırlar. Hatta öyle ki bunun için ücret ödeyen milyonlarca insan vardır. Bu örnek de göstermektedir ki, dijital gazetecilik eski geleneksel gazetecilikten bir adım önde başlamış ve güncelin konjonktür eli de bu yayıncılık türüne destek sağlamaktadır. Ülkelerin basın üzerine bu nevi gittiği yılların daha önce örneğine rastlanır değildir. Bu da insanların doğru habere ulaşmaları arzusunu tetiklemekte ve beraberinde dijital gazete yayıncılığının gelişimine büyük bir ivme kazandırmaktadır. Bu ivme, yayıncılığın eski geleneksel hallerinden vazgeçeceği hem okuyucuların hem de gazetecilerin daha özgür ortamlarda yayıncılık yapacağı zamanların geleceğine ışık tutmaktadır. İşte bu nedenle dijital gazete yayıncılığı, sunduğu interaktif olanakların yanında sunduğu hızlilik ve özgürlük gibi özelliklerle geleceğin gazetecilik türü olmaya doğru emin adımlarla ilerlemektedir. Fakat her ne kadar bu olanakları sunmuş olsa da dijital gazete yayıncılığı tam manasıyla ülkemizde halen hak ettiği yerlerde değildir. Bunu hem okuyucu nitelikleri (Eğitim durumu, yaş...) hem de reklam pastasından aldığı payda açıkça görmek mümkündür.

KAYNAKÇA

Dereli, M. (2006), İnternet gazeteciliğinin gazete tirajlarına etkisi (2002-2005), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Değirmencioğlu, G. Yerel Basında Yeni Medya Ve Sosyal Paylaşım Sitelerinin Kullanımı: Kocaeli'de Yayımlanan Yerel Gazetelerin İnternet Siteleri Üzerine Bir İnceleme, Online Academic Journal of Information Technology, 2(5).

Girgin, A. Türkiye'de Yerel Basın, Der Yayınları, 2009.

Gürcan, H. İ. Sanal Gazetecilik, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Basımevi, 1999.

İnuğur, M. N. Basın ve Yayın Tarihi, İstanbul: Der Yayınları, 1993.

Karaduman, M. (2003), İnternet ve Gazetecilik, Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya, der: S. Alankuş, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları,

Sezen, A. (2007), Bir İnternet Gazetesinin Kuruluşu Ve Gazeteport Örneği, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Tokgöz, O. (2003), Temel Gazetecilik, Ankara: İmge Kitabevi.

İnternet Kaynakları

URL-1: <https://onedio.com/haber/kuvayi-milliyeh-muhafizi-gazeteci-ali-kemal-in-oldurulmeden-onceki-son-kose-yazisi-816690>

URL-2: <https://journos.com.tr/new-york-times-dijitalde-kazandi>

URL-5: <https://www.haberturk.com/yazarlar/fatih-altayli-1001/934066-bu-bir-veda-yazisi-degildir>

URL-6: <https://www.ntv.com.tr/ekonomi/haberturk-gazetesi-cuma-kapaniyor-yazili-basin-dijitale-yeniliyor,NVcwzAGHQEmRWtvB4VXqqQ>